

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های مجازی

ذوالفقار شاکر^۱

علی جعفری^۲

تاریخ وصول: ۱۳۹۸/۰۵/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۱۱

چکیده

این پژوهش به منظور بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های مجازی انجام شده است. روش تحقیق حاضر از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش دانشجویان دانشگاه خوارزمی واحد تهران به تعداد ۶ هزار نفر بوده است که با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شد. ابزار جمع آوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته انجام گرفته است. جهت تحلیل ارتباط بین متغیرهای پژوهش و معناداری آن‌ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که متغیر تعهد اجتماعی نسبت به سایر مؤلفه‌های عوامل اجتماعی از رتبه بالاتری معادل متوسط تا زیاد در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی تأثیر دارد. همچنین نتایج به دست آمده نشان داد که عوامل اجتماعی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی تأثیر داشته است. از طرفی از بین مؤلفه‌های اجتماعی، عوامل تعهد، سرمایه و کنش اجتماعی در میزان گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های مجازی تأثیر قابل توجهی دارند. بنابراین پیشنهاد می‌شود جهت استفاده بهینه از شبکه‌های مجازی و مهار تبعات ناشی از رسوخ آن در زندگی اجتماعی، به فرهنگ‌سازی استفاده کارآمد از آن‌ها توجه شود.

واژگان کلیدی: شبکه‌های مجازی، فضای مجازی، دانشجویان دانشگاه خوارزمی، سبک زندگی.

۱- کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

۲- دانشیار گروه علوم ارتباطات، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران. (نویسنده مسئول).

مقدمه

در سپیده دم هزاره سوم شاهد تحولات شگرف فن‌آوری و تأثیرات فرهنگی، اجتماعی و حرفه‌ای ناشی از آن هستیم. انقلاب الکترونیک، انفجار اطلاعاتی و انقلاب رایانه‌ای، تفاوت کمی و کیفی بسیاری به همراه خود آورده است. چالش‌انگیزترین، جذاب‌ترین و مهم‌ترین تحولات در این حیطه، تحولی است که در زمینه رایانه و اطلاع‌رسانی صورت گرفته و مهم‌ترین فعالیت فن‌آوری جدید برقراری ارتباطات و تبادل اطلاعات در طیفی گسترده است که محدودیتی نمی‌توان برای آن تصور کرد. شکل‌گیری یک نظام ارتباطی جدید مبتنی بر زبان‌همگانی، بنیاد جامعه‌ها را چنان دگرگون کرده است که هیچ‌گونه انزوا‌گزینی و کناره‌گیری را برنمی‌تابد و حتی دورافتاده‌ترین و سنتی‌ترین جوامع نیز از بستن مرزهای خود بر روی جریان‌ها و شبکه‌های جهانی ناتوان هستند (حسنوند عموزاده و همکاران، ۱۳۹۰: ۲-۳).

انقلاب تکنولوژی و فناوری اطلاعات، شکل تازه‌ای از جامعه یعنی جامعه شبکه‌ای را پایه‌گذاری کرده است گسترش این وسایل تأثیرات زیادی بر جنبه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی داشته است (کاستلز، ۱۳۸۴: ۱۷). اینترنت نه تنها کاربردهای فراوانی در زندگی روزمره بشر امروز دارد، بلکه واجد ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی است که جذابیت آن را صدچندان می‌کند و ارتباطات از طریق کامپیوتر و اینترنت بخشی از واقعیت زندگی است. انقلاب در تکنولوژی کامپیوتر و ارتباط از طریق اینترنت در فرهنگ امروزی نقش فزاینده‌ای دارد و تکنولوژی اینترنت و کامپیوتر بر تمام افراد و در سنین مختلف تأثیر گذاشته است. شاید بتوان گفت که در دنیای امروز تکنولوژی اینترنت و کامپیوتر جذابیت‌ها، قابلیت‌ها و ویژگی‌های خاص فضای مجازی آن را به محیطی برای تعاملات اجتماعی مبدل کرده است. اینترنت با داشتن ویژگی‌های منحصر به فردی مثل دسترسی آسان، سهولت استفاده، گمنامی کاربران و هزینه پایین آن در سال‌های اخیر، یکی از عمومی‌ترین رسانه‌های جمعی جهان تبدیل شده است (فیاض بخش و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۶) نتایج مطالعات نشان می‌دهد ۴۲۰ میلیون چینی (۳۱ درصد جمعیت) از اینترنت استفاده می‌کنند و مقام دوم را نیز آمریکایی‌ها دارا هستند، یعنی ۲۴۰ میلیون نفر (۷۴ درصد جمعیت) از این پدیده جهانی استفاده می‌کنند. بیشترین آمار استفاده از اینترنت نیز بعد از چین و آمریکا، کشورهای ژاپن (۱۰۰ میلیون) هند (۸۱ میلیون) و برزیل (۷۶ میلیون) می‌باشد. در آمار سازمان داده‌ها و آمار اینترنت ذکر شده است که ایران با داشتن ۳۳ میلیون و ۲۰۰ هزار کاربر که معادل ۴۳ درصد جمعیت ۷۷ میلیونی ایران هستند، مقام سیزدهم تعداد کاربران اینترنتی جهان را به خود اختصاص داده و در مجموعه بیست کشوری می‌باشد که کاربران اینترنتی زیادی دارند (پورنقدی، ۱۳۹۳: ۷۴-۷۵).

شبکه جهانی اینترنت از همان روزهای اولیه شکل‌گیری، ابزاری برای برقراری ارتباطات بین فردی و بین گروهی بوده است؛ اما طی یک دهه گذشته شاهد رشد شکل جدیدی از تعاملات مجازی در قالب سایت‌هایی بوده‌ایم که شبکه اجتماعی مجازی نام گرفته‌اند. این سراج‌ها با فراهم آوردن امکاناتی چون قابلیت ساخت پروفایل شخصی، توانایی ارسال پیام خصوصی و کامنت، اضافه کردن افراد به لیست

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های ...

دوستان و ... توانسته‌اند شرایط ارتباط ارزان و سریع را برای میلیون‌ها نفر در سرتاسر جهان به وجود آورند. با توجه به این امکانات نوین به نظر می‌رسد شبکه‌های اجتماعی مجازی در حال تغییر ماهیت روابط اجتماعی مردم (Boyd & Ellison, 2007: 211) و به‌طور خاص دانشجویان هستند. به‌طور کلی در تعریف شبکه‌های مجازی می‌توان گفت شبکه‌های مجازی پایگاه‌هایی هستند که از یک وب‌گاه ساده مانند موتور جستجوگر با اضافه شدن امکاناتی مانند گپ، پست الکترونیک و امکانات دیگر خاصیت اشتراک‌گذاری را به کاربران خود ارائه می‌دهند. همچنین محل گردهمایی صدها میلیون کاربر اینترنت است که بدون توجه به مرز، زبان، جنس و فرهنگ، به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند (سلطانی‌فر، ۱۳۹۱: ۳۳). این شبکه‌ها به لحاظ عمومیت یافتن در میان کاربران و با گستره وسیع جغرافیایی در درون مرزهای ملی، تبدیل‌شدن به یک ارتباط خصوصی و شخصی و فارغ بودن از هر نوع کنترل از سوی مراجع قدرت، به‌وسیله‌ای بی‌بدیل در عرصه ارتباطات تبدیل‌شده‌اند و زمینه‌های تأثیرگذاری خارج از کنترل دولت‌ها و نهادهای قدرت را در جوامع به وجود آورده‌اند (معمار و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۵۶). در این راستا مطالعات نشان می‌دهند که رشد و محبوبیت شبکه‌های اجتماعی مجازی آنلاین، دنیای جدید از همکاری و ارتباط را ایجاد کرده است. به‌طوری‌که بیش از یک میلیارد نفر در سراسر جهان به هم در ارتباط‌اند و با شبکه مجازی برای ایجاد، همکاری و کمک دانش و افکار خود ایجاد می‌کنند (Cheung et al, 2011: 1337).

شبکه‌های مجازی به‌طور بالقوه‌ای چه در سطح روابط بین فردی و چه در سطح روابط اجتماعی توانایی ایجاد تغییرات اساسی در زمینه زندگی اجتماعی دانشجویان را دارا می‌باشند (Ellison et al, 2009: 6). هرچند که فعالیت در این‌گونه شبکه‌ها سبب تسهیل ارتباط با دوستان می‌شود (Pempek et al, 2009: 229) ولی به همان میزان با کاهش زمان مطالعه دانشجویان سبب اختلال در روند تحصیل می‌گردد (Kirschner & Karpinski, 2010: 1238). ازجمله تأثیرات مهم منفی این‌گونه سایت‌ها به‌ویژه در بین دانشجویان می‌تواند به افزایش اضطراب و استرس اشاره نمود (Farahani et al, 2011: 813). در این راستا شبکه‌های اجتماعی صرفاً اثرات منفی نداشته و می‌تواند با به‌کارگیری آن‌ها در فرایند آموزشی و یا درمانی، از آن‌ها به‌طور بهینه استفاده نمود. دلایلی همچون ارتباط با سایرین یادگیری قوانین اجتماعی، تفریح و سرگرمی و انتقال تجربیات می‌تواند به‌عنوان مهم‌ترین دلایل استفاده افراد از این‌گونه شبکه‌ها برای دانشجویان عنوان نمود (جوادی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۰). در این زمینه مطالعات مادج و همکاران (۲۰۰۹) نشان داده‌اند که بیش از ۹۵ درصد از دانشجویان مقطع کارشناسی در انگلیس به‌طور مداوم از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. زیرا آن شبکه‌های مجازی را ابزاری برای پیدا کردن دوستان جدید در دانشگاه می‌دانستند؛ از طرف دیگر، این دانشجویان تصور می‌کردند که اغلب برای دلایل اجتماعی‌اش مورداستفاده قرار می‌گیرند نه برای اهداف آموزش رسمی؛ اگرچه گاهی اوقات از آن به‌طور غیررسمی برای مقاصد آموزشی نیز استفاده می‌شود، ولی مراقبت‌ها در

خصوص این شبکه‌ها باید نسبت به مزایای آن بیشتر در نظر گرفته شود (Madge et al, 2009: 141). همچنین مطالعات مار و همکاران (۲۰۰۹) و تانسی و یوزن بویلو (۲۰۱۰) نشان داد که این استفاده از شبکه‌های مجازی، تأثیر مهمی بر انگیزه یادگیری دانشجویان دارد، بر یادگیری و حال و هوای کلاس درس نیز تأثیر دارد (Mazer et al, 2009: 176; Tuncay & zunboylu, 2010: 271).

با توجه به موارد فوق می‌توان بیان کرد که بررسی تأثیرات شبکه مجازی اجتماعی بر روابط اجتماعی دانشجویان مسئله‌ای است که در کشور ما کمتر مورد توجه قرار گرفته است. گرچه در رسانه‌های جمعی گزارش‌ها و تحلیل‌هایی درباره استفاده از آن ارائه شده، اما به نظر می‌رسد که این تحلیل‌ها بر مبنای پژوهش‌های تجربی معتبر انجام نپذیرفته و صحت علمی آن‌ها مورد تردید است. هرچند آمار دقیقی از تعداد کاربران این شبکه‌ها در کشور ما ارائه نشده، اما نفوذ سریع و افزایش تعداد کاربران آن در میان نسل جوان و به‌خصوص دانشجویان غیرقابل اغماض است. به همین جهت بررسی علمی تأثیرات استفاده از این شبکه‌های مجازی در میان دانشجویان دارای اهمیت ویژه‌ای است. با توجه به مجموعه مسائل مطرح شده در مورد اثرگذاری شبکه‌ها بر کیفیت روابط اجتماعی، در این تحقیق، محقق به دنبال بررسی عوامل اجتماعی گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های مجازی است تا بتواند به سؤال اصلی این تحقیق پاسخ دهد که آیا عوامل اجتماعی در گرایش به شبکه‌های مجازی دانشجویان دانشگاه خوارزمی تأثیر دارد؟

رضوی‌زاده و عبدالملکی (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی نقش عوامل روان‌شناختی در گرایش دانشجویان به فضای مجازی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که بین احساس تنهایی، اضطراب اجتماعی و نیازهای ارتباطی و گرایش به فضای مجازی همبستگی وجود دارد. در تحلیل رگرسیون مشخص گردید دو متغیر «احساس تنهایی» و «نیازهای ارتباطی» در مدل باقی می‌مانند و مجموعاً ۵۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

ارجمند سیاهپوش (۱۳۹۸) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین جوانان ۲۰-۳۰ سال شهر اندیمشک پرداخته است. نتایج نشان داد که بین متغیرهای میزان عدم آزادی‌های اجتماعی و دیدگاه‌های خانواده با میزان گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه‌ی مثبت و مستقیم وجود دارد. تحلیل رگرسیونی نشان می‌دهد که ۲۶/۶ درصد از تغییرات میزان گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی به متغیرهای مستقل مربوط می‌شود و متغیرهای عدم آزادی‌های اجتماعی و نوع دیدگاه خانواده تأثیر بیشتری در میزان گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی دارند.

کریمیان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی جامعه‌شناختی عوامل مرتبط با گرایش نوجوانان دختر دبیرستان‌های شهرکرد به شبکه‌های اجتماعی مجازی پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق آنها نشان داد بین پایه تحصیلی، پایگاه اقتصادی اجتماعی والدین دانش‌آموزان، میزان استفاده از اینترنت، مدت زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی، سادگی و سهولت استفاده از شبکه‌های اجتماعی، میزان استفاده اطرافیان

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های . . .

(دوستان و خانواده)، نیاز به پیشرفت، انزوای اجتماعی، گرایش به جنس مخالف با گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود داشت.

جعفری و فتحی (۱۳۹۶) تحقیقی با عنوان رابطه مصرف رسانه‌ای با تغییر سبک زندگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل انجام داده‌اند. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل تشکیل داده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین مصرف رسانه‌ای با تغییر سبک زندگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جعفری (۱۳۹۵) تحقیقی با عنوان آسیب‌های ناشی از عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی در میان نوجوانان و جوانان شهر اردبیل انجام داده است. نتایج این پژوهش نشان داد که بین میزان عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی با افت تحصیلی، اعتیاد اینترنتی، بحران هویت، به خطر افتادن سلامت جسمی، گوشه‌گیری و نداشتن تمرکز، همبستگی مستقیم وجود دارد به این معنا که هر اندازه میزان عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی بیشتر باشد، این عوارض افزایش بیشتری می‌یابد.

مرادی و همکاران (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان انگیزه‌های استفاده از شبکه‌های مجازی اجتماعی انجام داده است. نتایج نشان داد که مهم‌ترین دلیل جذب مخاطب به فیسبوک خود افشاگری است با میزان ۷۲/۵۶، دومین انگیزه بهبود وضعیت فردی با ۶۹/۵، سومین انگیزه غوطه‌ور شدن در رسانه است که ۶۸/۴۱، چهارمین انگیزه جستجوی اطلاعات با ۵۳/۵۴، پنجمین انگیزه وقت‌گذرانی با ۵۲/۴۶، ششمین انگیزه حفظ روابط با ۳۷/۸ و هفتمین انگیزه سرگرمی با ۳۵/۳۵. همچنین در خرده‌مقیاس‌های متغیر خود افشاگری، غوطه‌ور شدن در رسانه، وضعیت فردی و سرگرمی دختران به طور معناداری بالاتر از پسران قرار می‌گیرند.

صبوری خسروشاهی و آذرگون (۱۳۹۲) در پژوهش خود تحت عنوان تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیس بوک) بر هویت اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی) با روش پژوهش توصیفی و تحلیل و ابزار گردآوری پیمایشی و ۲۵۰ نفر از دانشجویان نشان دادند که میزان استفاده از شبکه مجازی در مقایسه با دوستان ۱۹/۲٪ بسیار کم، ۱۹/۶٪ درصد کم، ۳۶/۸٪ تا حدودی، ۱۹/۶٪ زیاد می‌باشد. نوع استفاده از فیسبوک ۵۶٪ پیدا کردن دوستان قدیمی، ۳۷/۶٪ تبادل اطلاعات با گروه‌های مختلف، ۳۵/۶٪ چت کردن (سرگرمی)، ۳۴/۸٪ درصد تماشای تصاویر، ۳۲٪ مطالعه اخبار، ۳۱/۲٪ ارسال اطلاعات برای دیگران، ۲۲/۸٪ جستجو در اطلاعات علمی و ۱/۶٪ سایر موارد می‌باشد.

بیجری و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر روی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در شرق ایران با روش توصیفی تحلیلی با نمونه آماری دو گروه شاهد و کنترل (۷۰ نفر با معدل زیر ۱۶ و ۱۲۰ نفر با معدل بالای ۱۶) نشان دادند که ۶۷/۱٪ از دانشجویان در گروه مورد و ۶۳/۶٪ در گروه شاهد درباره شبکه‌های اجتماعی مجازی اطلاع داشتند. تماس با دوستان قدیمی شایع‌ترین علت استفاده از شبکه‌های اجتماعی در هر دو گروه

مورد و شاهد بود. نتیجه نهایی این مطالعه رابطه منفی بین استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی و معدل نشان داده است. بنابراین در این زمینه نیاز به یک فرهنگ استفاده از سایت‌های شبکه اجتماعی با توجه به اثرات آن در پیشرفت تحصیلی دانشجویان وجود دارد (Bijari et al, 2013:103).

چنگ و همکاران (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای با عنوان شبکه اجتماعی مجازی آنلاین: برای چه کاری دانشجویان از فیس بوک می‌کنند؟ با روش پژوهش توصیفی و استفاده از پرسشنامه آنلاین در بین ۱۸۲ نفر از دانشجویان به صورت تصادفی انجام د. نتایج مطالعه نشان داد که ۲۸٪ استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی آنلاین برای تنوع بوده است. بیش‌ترین قصد استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین حضور اجتماعی و در صحنه بودن است (Cheung et al, 2011: 1337).

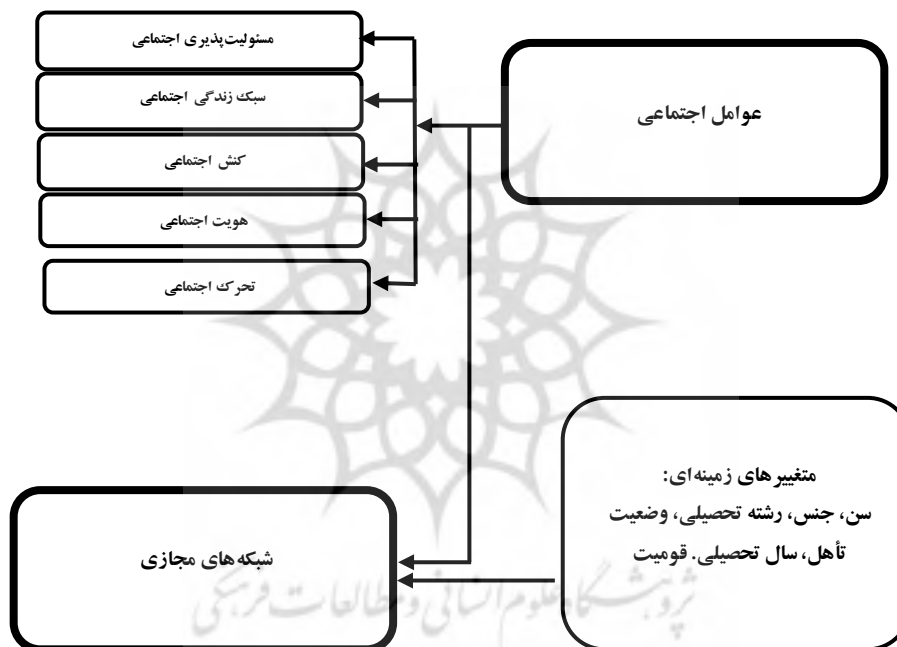
کیم و همکاران (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای با عنوان تفاوت فرهنگی در انگیزه استفاده از سایت‌های شبکه اجتماعی: مطالعه مقایسه‌ای دانشجویان دانشگاه آمریکایی و کره‌ای با روش پژوهش توصیفی و نمونه آماری ۵۸۹ دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه‌های بزرگ کشور کره (۲۴۰ دانشجوی) و آمریکا (۳۴۹ دانشجوی) نشان دادند که انگیزه‌های اصلی مشابه بین دو کشور برای استفاده از سایت‌های شبکه مجازی اجتماعی: دوستان‌یابی، حمایت اجتماعی، سرگرمی، اطلاعات یابی و امور رفاهی است، هر چند وزن قرار داده شده در این انگیزه‌ها متفاوت است. اما بیش‌تر زمان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کشور کره روابط و حمایت‌های اجتماعی است، اما برعکس در آمریکا بیش‌تر استفاده به عنوان سرگرمی می‌باشد (Kim et al, 2011: 356).

تی‌فانی و همکاران (۲۰۰۹) در مقاله خود با عنوان تجارب دانشجویان دانشگاه در شبکه اجتماعی مجازی فیس‌بوک، با روش پژوهش توصیفی - تحلیل و نمونه آماری ۹۱ دانشجوی دور کارشناسی به صورت چک‌لیست روزانه نشان دادند که دانشجویان در هر روز حدود ۳۰ دقیقه از وقت روزانه خود را در شبکه اجتماعی فیس‌بوک می‌گذرانند. همچنین ۳۶/۹۶٪ بسیار کم و ۴۸/۹۱٪ زیاد تحت تأثیر فیس‌بوک قرار می‌گیرند. ۳۸/۴۶٪ بسیار کم و ۴۱/۳۰٪ زیاد از استفاده فیس‌بوک لذت می‌برند. برای استراحت ۳۱/۵۲٪ بسیار کم و ۳۹/۱۳٪ زیادی از آن استفاده می‌کنند (Tiffany et al, 2009: 227).

نظریه جامعه شبکه‌ای کاستلز: به لحاظ تاریخی کاستلز دگرگونی فناورانه را که منجر به ایجاد و اختراع شاهراه اطلاعاتی شده با اختراع بزرگ حروف الفبا در یونان ۷۰۰ سال پیش از میلاد مشابه می‌داند و معتقد است برای نخستین بار در تاریخ رسانه، ابرمتن یا فرازبانی شکل گرفته است که شیوه‌های مکتوب، شفاهی، دیداری و شنیداری ارتباطات انسانی را در چارچوب یک سامانه، یکپارچه می‌سازد. این پدیده که شاهراه اطلاعاتی نامیده می‌شود، به دلیل قابلیت یکپارچه سازی متن، تصویر و صدا در یک سامانه و شبکه جهانی، ماهیت ارتباطات را دستخوش دگرگونی‌های بنیادین ساخته است و از آنجا که ارتباطات نقش تعیین کننده‌ای در شکل‌دهی فرهنگ دارد. کاستلز معتقد است از آنجا که انتقال و جریان فرهنگ از طریق ارتباطات صورت می‌گیرد، حوزه فرهنگ که نظام‌هایی از عقاید و رفتارها را شامل می‌شود، با ظهور فناوری‌های جدید دستخوش دگرگونی‌های بنیادین می‌گردد (کاستلز، ۲۰۱۲).

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های ...

نظریه ساخت یابی گیدنز: در نظریه ساخت‌یابی فرد و ساخت نظام اجتماعی در زمان و مکان به همدیگر ارتباط پیدا می‌کند و قلمرو مطالعات علوم اجتماعی بررسی اعمال اجتماعی است که در پهنه زمان و مکان نظم پیدا کرده‌اند (استونر، ۱۳۷۹). طبق نظریه ساخت‌یابی، عامل انسانی و ساخت در ارتباط با یکدیگر قرار می‌گیرند؛ تکرار رفتارهای افراد، ساختارها را بازتولید می‌کند و به واسطه همین بازتولید ساختارها از سوی کنش انسانی، ساختارها برای کنش انسان‌ها محدودیت ایجاد می‌کنند. ساختار اجتماعی عمدتاً ناشی از فعالیت‌های روزمره افراد و تبعیت از قاعده است و ساختار به آن قواعدی برمی‌گردد که در چنین کنشی نهفته است (کرایب، ۱۳۸۱).

شکل (۱): مدل نظری پژوهش

- با توجه به مبانی نظری و تجربی پژوهش، فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار خواهند گرفت:
- ۱- عوامل اجتماعی در گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به شبکه‌های مجازی تأثیر دارد.
 - ۲- بین تعهد اجتماعی با گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به شبکه‌های مجازی رابطه معنادار وجود دارد.
 - ۳- بین کنش اجتماعی با گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به شبکه‌های مجازی رابطه معنادار وجود دارد.

- ۵- بین سبک زندگی با گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به شبکه‌های مجازی رابطه معنادار وجود دارد.
- ۶- بین هویت اجتماعی با گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به شبکه‌های مجازی رابطه معنادار وجود دارد.
- ۷- بین تحرک اجتماعی با گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به شبکه‌های مجازی رابطه معنادار وجود دارد.
- ۸- بین سرمایه اجتماعی با گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به شبکه‌های مجازی رابطه معنادار وجود دارد.

روش

در تحقیق حاضر، از روش پیمایش استفاده شد. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه خوارزمی تهران که تعداد آنها برابر با ۶۰۰۰ نفر می‌باشد. نمونه آماری در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۰ نفر برآورد گردید که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. اعتبار ابزار تحقیق با استفاده از اعتبار صوری انجام گرفت؛ به این صورت که پرسشنامه مورد تأیید استاد راهنما و کارشناسان علوم اجتماعی و ارتباطات قرار گرفت. پایایی ابزار نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ صورت گرفت.

جدول (۱): پایایی مؤلفه‌های عوامل اجتماعی با توجه به گویه‌های آن‌ها

ردیف	متغیر	ضریب آلفا
۱	کنش اجتماعی	۰/۸۸۷
۲	سبک زندگی	۰/۸۲۸
۳	تحرک اجتماعی	۰/۸۴۴
۴	تعهد اجتماعی	۰/۸۷۶
۵	سرمایه اجتماعی	۰/۸۴۹
۶	هویت اجتماعی	۰/۸۰۲

با توجه به جدول فوق مشخص می‌شود که پایایی گویه‌های هر مؤلفه بیش‌تر از ۰/۸ بوده و این نشان دهنده پایایی بالای این گویه‌ها و در نتیجه پرسشنامه مورد استفاده برای جمع‌آوری داده‌ها می‌باشد. جهت تحلیل ارتباط بین متغیرهای پژوهش با توجه به سطح شنجش متغیرها از آزمون آماری پیرسون استفاده شده است.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی؛ از تعداد ۳۵۰ نفر مورد مطالعه: ۳۸ نفر (۳۸ درصد) بین ۲۵-۲۱ سال، ۵۲ نفر (۵۲ درصد) بین ۳۰-۲۶ سال و ۱۰ نفر (۱۰ درصد) بالای ۳۰ سال سن دارند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های . . .

بیشترین گروه سنی آزمودنی‌های دارای ۲۶ الی ۳۰ ساله هستند. ۱۵۲ نفر (۴۳٫۶ درصد) زن و ۱۹۸ نفر (۵۶٫۶ درصد) مرد می‌باشد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که از نظر جنسیت آزمودنی‌ها، جنس مرد نسبت به جنس زن معادل ۱۳ درصد بیش‌تر است. بیشترین افراد مطالعه شده را مجردها تشکیل می‌دهند که برابر با (۳۰۷ نفر) و سپس افراد متأهل به تعداد ۴۳ نفر می‌باشد. از نظر رشته تحصیلی، گروه دانشجویان ادبیات و علوم انسانی به تعداد ۹۳ نفر (۲۶٫۶٪) بیش‌ترین فراوانی را به خود اختصاص داده و کم‌ترین تعداد به رشته تحصیلی تربیت بدنی و علوم ورزشی مربوط می‌شود. ۷۶ نفر از افراد مطالعه شده در تهران، ۶۴ نفر سایر شهرستان‌ها، ۲۱۰ نفر در خوابگاه‌های دانشجویی زندگی می‌کنند که بیش‌ترین تعداد را شامل می‌شود.

یافته‌های تبیینی؛ در این بخش به تجزیه و تحلیل ارتباط بین متغیرهای پژوهش پرداخته شد. بدین منظور با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای^۱ تأثیر متغیرهای عوامل اجتماعی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی پرداخته می‌شود. دلیل انتخاب آزمون کمی تی تک نمونه‌ای برای تحلیل معناداری متغیرها، توزیع نرمال بودن داده‌های متغیرها و سنجش سطح تأثیرگذاری و مطلوبیت متغیرها در عامل پایه گرایش به شبکه‌های مجازی است. نتایج به دست آمده از آزمون فوق به صورت زیر تحلیل می‌شود:

تأثیر عوامل اجتماعی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی؛ در این بخش به تحلیل تأثیر عوامل اجتماعی در گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های اجتماعی پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا بایستی پارامترهای میانگین و انحراف از معیار برای متغیر فوق محاسبه شده و مشخص شود تا میانگین مورد نظر به عنوان ارزش آزمودنی در آزمون T-test در نظر گرفته شود. جدول زیر نتایج حاصل از پارامترهای فوق را نشان می‌دهد.

جدول (۲): پارامترهای میانگین و انحراف معیار برای متغیر عوامل اجتماعی

One-Sample Statistics			
-	تعداد	میانگین	انحراف از معیار
عوامل اجتماعی	۳۵۰	۸۴/۱۶	۲۲/۰۵
			خطای میانگین
			۱/۱۷

با توجه به جدول فوق مشخص شد که میانگینی به دست آمده برای عوامل اجتماعی با توجه به شش مؤلفه در نظر گرفته شده، ۸۴/۱۶ می‌باشد. به این منظور میانگین به دست آمده را به عنوان ارزش آزمودنی در نظر گرفته و به تحلیل خود ادامه می‌دهیم.

نتایج به دست آمده از آزمون تی تک نمونه‌ای جهت سنجش تأثیر عوامل اجتماعی در گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های مجازی در جدول زیر نشان داده شده است. با توجه به نتایج به دست آمده مشخص می‌شود که میزان t به دست آمده با توجه به میزان P-value در سطح

1- One- Sample T-test

اطمینان ۹۵٪ معنادار بوده و فرض آماری H_1 تأیید می‌شود. چراکه میزان P-value، $0/008$ به دست آمده و این مقدار کمتر از مبنای قضاوت $0/05$ می‌باشد.

جدول (۳): آزمون تی تک نمونه‌ای برای متغیر تأثیر عوامل اجتماعی در گرایش به شبکه‌های مجازی

One-Sample Test					
Test Value = 84					-
سطح اطمینان ۹۵٪ بین اختلاف‌ها		تفاوت میانگین	P-value	درجه آزادی	T
بیش‌تر	کم‌تر				
۲/۴۸	-۲/۱۴	۰/۱۶۸	۰/۰۰۸	۰/۳۴۹	۰/۱۴۳
عوامل اجتماعی					

استدلال آزمون فوق بدین صورت است که عوامل اجتماعی به صورت کلی و با در نظر گرفتن تمام مؤلفه‌های تأثیرگذار باهم می‌تواند در گرایش به استفاده از شبکه‌های مجازی تأثیرگذار باشد. اما بعضی از این عوامل به استفاده از شبکه‌های مجازی به عنوان تحریک کننده و بعضی دفع کننده می‌باشند.

تأثیر کنش اجتماعی و سرمایه اجتماعی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی؛

کنش اجتماعی و سرمایه اجتماعی دیگر متغیرهای عوامل اجتماعی پژوهش حاضر است که میانگین هر دو نزدیک به ۱۵ بوده و وضعیت هر دو به صورت تأثیر متوسط در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی را نشان می‌دهند. در این آزمون این قضیه مورد آزمون قرار می‌گیرد که آیا نتایج به دست آمده برای کل جامعه نمونه معنادار بوده و می‌توان نتایج فوق را به کل جامعه آماری تعمیم داد یا نه. برای این منظور از آزمون T-Test استفاده شد که نتایج آن در زیر نشان داده شده است.

جدول (۴): آزمون تی تک نمونه‌ای برای متغیرهای کنش و سرمایه اجتماعی

One-Sample Test					
Test Value = 15					-
سطح اطمینان ۹۵٪ بین اختلاف‌ها		تفاوت میانگین	P-Value	درجه آزادی	T
بیشتر	کمتر				
۱/۰۱	-۰/۱۸۱	۰/۴۱۷	۰/۱۷۲	۳۴۹	۱/۳۷
-۰/۱۶	-۱/۱۴	-۰/۶۵	۰/۰۰	۳۴۹	-۲/۶۵
کنش اجتماعی					
سرمایه اجتماعی					

نتایج به دست آمده حاکی از آن است که با توجه به میزان P-value متغیر کنش اجتماعی معنادار نبوده و میزان خطای آن بیشتر از $0/05$ است؛ اما متغیر سرمایه اجتماعی دارای میزان P-Value کم‌تر از $0/01$ بوده و استنباط می‌شود که متغیر اخیر در سطح اطمینان ۹۹٪ معنادار می‌باشد. بنابراین استدلال تحلیل آزمون مورد نظر به این صورت است که کنش اجتماعی در گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های مجازی تأثیر نداشته اما سرمایه اجتماعی تا حدودی (به اندازه متوسط) در گرایش فوق دخالت داشته و می‌توان نتایج فوق را به کل دانشجویان دانشگاه خوارزمی یعنی جامعه آماری پژوهش تعمیم داد.

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های ...

تأثیر سبک زندگی و هویت اجتماعی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی؛

سبک زندگی و هویت اجتماعی دو متغیر دیگر عوامل اجتماعی هستند که در این بخش میزان تأثیرگذاری آن‌ها در گرایش دانشجویان در استفاده از شبکه‌های مجازی مورد سنجش و ارزیابی قرار می‌گیرد. میانگین به دست آمده برای دو متغیر فوق که پیشتر به آن اشاره و نتایج آن تشریح شد، نزدیک به ۱۴ بوده و این نشان دهنده وضعیت تأثیر نزدیک به متوسط این متغیرها در گرایش به شبکه‌های مجازی است. بنابراین میانگین فوق مبنای ارزیابی در آزمون T-Test قرار می‌گیرد. نتایج به دست آمده از این آزمون در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول (۵): آزمون تی تک نمونه‌ای برای متغیرهای سبک زندگی و هویت اجتماعی

One-Sample Test						
Test Value = 14						
سطح اطمینان ۹۵٪ بین اختلاف‌ها		تفاوت میانگین	P-Value	درجه آزادی	T	-
کم‌تر	بیش‌تر					
۰/۲۹	۰/۷۸	۰/۱۹	۰/۴۳	۳۴۹	۰/۷۸	سبک زندگی
۰/۳۹	۰/۳۹	-۰/۰۴	۰/۸۴	۳۴۹	-۰/۱۹	هویت اجتماعی

با توجه به جدول فوق مشخص می‌شود که مقدار P-Value برای هر دو متغیر بیشتر از ۰/۰۵ بوده و فرض آماری H1 رد می‌شود؛ همچنین میزان t به دست آمده که ۰/۷۸ برای سبک زندگی و -۰/۱۹ برای هویت اجتماعی به دست آمد، دارای مقدار خیلی کمی بوده و شاید دلیل اصلی غیر معناداری آزمون هم در کنار میزان خطا این مقدار باشد؛ بنابراین می‌توان استنباط کرد که هیچ یک از دو متغیر سبک زندگی و هویت اجتماعی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی تأثیری از نظر کل جامعه آماری ندارد و نتایج فوق نیز قابل تعمیم به کل جامعه آماری نیز نیست.

تأثیر تحرک اجتماعی در میزان گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های

مجازی؛ تحرک اجتماعی به دلیل اینکه دارای میانگین متفاوت از سایر متغیرهای پژوهش بود به عنوان منفرد مورد سنجش و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. میانگین به دست آمده برای این متغیر ۷/۷۵ بود که این میانگین نشان دهنده وضعیت تأثیر نزدیک به کم این متغیر در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی است. بنابراین عدد نزدیک به میانگین یعنی مقدار ۷ به عنوان مبنای تحلیل در آزمون T-Test در نظر گرفته می‌شود. بنابراین نتایج به دست آمده از این آزمون در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول (۶): آزمون تی تک نمونه‌ای برای سنجش تأثیر متغیر تحرک اجتماعی در گرایش به شبکه‌های مجازی

One-Sample Test						
Test Value = 7						
سطح اطمینان ۹۵٪ بین اختلاف‌ها		تفاوت میانگین	P-Value	درجه آزادی	T	-
کم‌تر	بیش‌تر					
۰/۴۰	۱/۰۹	۰/۷۵	۰/۰۰۰	۳۴۹	۴/۲۵	تحرک اجتماعی

با توجه به نتایج به دست آمده مشخص می‌شود که تحرک اجتماعی در سطح اطمینان ۹۹٪ (با توجه به مقدار (p value) و مقدار $t = 4/25$ معنادار بوده و میانگین به دست آمده تأیید و فرض آماری H_1 پذیرفته می‌شود. بنابراین استدلال می‌شود که تحرک اجتماعی در گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های مجازی تأثیر داشته و یکی از عوامل اجتماعی مؤثر در تحریک افراد مطالعه شده در استفاده از این شبکه‌ها تأیید می‌شود.

تأثیر تعهد اجتماعی در میزان گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های مجازی

متغیر تعهد اجتماعی آخرین تحلیل پژوهش حاضر و یکی از عوامل اجتماعی مؤثر در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی است که تأثیر فوق با آزمون T-Test مورد سنجش و ارزیابی قرار می‌گیرد. میانگین به دست آمده برای این متغیر ۱۸/۵۰ می‌باشد که مقدار فوق تأثیر متوسط این متغیر در میزان گرایش به استفاده از شبکه‌های مجازی است. همچنین مبنای مورد سنجش در آزمون مورد نظر مقدار ۱۸ که دقیقاً مطابق با وضعیت تأثیر متوسط و مطلوب است در نظر گرفته می‌شود. با توجه به موارد فوق نتایج به دست آمده از آزمون T-Test به صورت جدول زیر نشان داده شده است.

جدول (۷): آزمون تی تک نمونه‌ای برای سنجش تأثیر متغیر تعهد اجتماعی در گرایش به شبکه‌های مجازی

سطح اطمینان ۹۵٪ بین اختلاف‌ها		تفاوت میانگین	P-Value	درجه آزادی	T	تعهد اجتماعی
کمتر	بیشتر					
۹/۹۵	۱۱/۰۵	۱۰/۵۰	۰/۰۰۰	۳۴۹	۳۷/۳۲	-

با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون فوق، مشخص می‌شود که تعهد اجتماعی در سطح اطمینان ۹۹٪ در گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های مجازی تأثیرگذار بوده است. میزان t به دست آمده برای این آزمون ۳۷/۳۲ و میزان P-Value کمتر از ۰/۰۱ یعنی ۰/۰۰۰ به دست آمد که این همان سطح اطمینان ۹۹٪ است؛ بنابراین استدلال فرض آماری فوق به این صورت است که تعهد اجتماعی به عنوان یکی از عوامل اجتماعی در گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های مجازی تأثیرگذار بوده و میزان این تأثیرگذاری قابل تعمیم به کل جامعه آماری است.

بحث و نتیجه‌گیری

در گذشته هویت افراد و روابطشان با دیگران وابسته به فضای بوم و فرهنگ خاصی بود که در آن می‌زیسته‌اند اما در حال حاضر بدلیل گسترش تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی محدودیت‌ها از بین رفته و فرد دیگر به یک محیط خاص جغرافیایی و بومی خود وابسته نیست. وجود جذابیت‌های فراوان فضاهای مجازی و بخصوص استفاده از شیوه‌های تبلیغاتی منطبق بر حس تنوع طلبی و نوجویی نسل جوان، عاملی شده تا اینترنت و فضاهای مجازی وابسته به آن همه افراد جامعه را به مصرف

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های ...

کننده‌های عمده‌ی این تکنولوژی و محصولات مختلف آن تبدیل کند. همزمان با دسترس روزافزون و گسترده افراد جامعه به استفاده از شبکه‌های مجازی تغییراتی در روابط اجتماعی آن‌ها ایجاد شده است که روابط اجتماعی فوق به عنوان عواملی در جهت گرایش به این شبکه‌های مجازی گردیده است که در پژوهش حاضر هدف اصلی شناسایی عوامل فوق و بررسی تأثیر آن‌ها در گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از این شبکه‌های مجازی است.

یافته‌های پژوهش در چند سطح از لایه‌های اجتماعی روی جامعه نمونه مطالعه شده بررسی شد که در سطح اول کل مؤلفه‌های اجتماعی با عنوان متغیر عوامل اجتماعی در گرایش به شبکه‌های مجازی مطالعه و مورد آزمون قرار گرفت. نتایج به دست آمده نشان داد که عوامل اجتماعی در گام اول می‌توانند معرف گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی شوند. چرا که این عوامل از سبک زندگی تا انواع روابط اجتماعی ایجاد می‌کند تا افراد به این شبکه‌ها روی بیاورند. نتایج به دست آمده با مطالعات ارجمند سیاهپوش (۱۳۹۸)، کریمی‌ان و همکاران (۱۳۹۶)، الیسون (۲۰۰۹)، پمپک (۲۰۰۹) و مادج و همکاران (۲۰۰۹)، مرادی و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد که نتایج مطالعات فوق نشان داد که عوامل اجتماعی تعیین کننده میزان گرایش افراد به استفاده از شبکه‌های مجازی است.

در بررسی مؤلفه‌های عوامل اجتماعی مشخص شد که کنش اجتماعی و سرمایه اجتماعی هر دو از اهمیت متوسط در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی تأثیر دارند و نتایج آزمون T-Test هم کنش اجتماعی را غیرمعنادار اما سرمایه اجتماعی را معنادار نشان داد. بنابراین مشخص شد که سرمایه اجتماعی با اهمیت متوسط و بالاتر در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی تأثیر می‌گذارد که نتایج فوق با مطالعات کانولی (۲۰۰۰) و مونگومری (۲۰۰۰) مطابقت می‌نماید.

یافته‌های به دست آمده از مؤلفه‌های عوامل اجتماعی نشان داد که وضعیت متغیر تعهد اجتماعی نسبت به سایر مؤلفه‌های عوامل اجتماعی از رتبه‌ی بالاتری معادل متوسط تا زیاد برخوردار می‌باشد. همچنین در فرضیه دوم پژوهش نیز ثابت شد که تعهد اجتماعی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی تأثیر داشته و این تأثیر نسبت به جامعه آماری پژوهش معنادار و قابل تعمیم می‌باشد. مؤلفه‌های دیگر عوامل اجتماعی که در مراحل تجزیه و تحلیل مشخص شد در گرایش دانشجویان به استفاده از شبکه‌های مجازی تأثیر دارند، مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و تحرک اجتماعی است که میانگین آن‌ها هر دو متوسط می‌باشد. نتایج این بخش از پژوهش حاضر با نتایج نوغانی و چرخ‌زرین (۱۳۹۳) که سرمایه اجتماعی را یکی از عوامل گرایش افراد به استفاده از شبکه‌ی مجازی فیس بوک عنوان کرده‌اند مطابقت دارد.

شبکه‌های مجازی در عصر حاضر در تمام ابعاد زندگی ما انسان‌ها رسوخ پیدا کرده است. از جمله عواملی که ضرورت استفاده از این شبکه‌ها را ایجاد می‌کند عوامل اجتماعی است. عوامل اجتماعی به تبع وجود ساختارهای تکنولوژی ارتباطات اینترنتی محرک گرایش به استفاده از آن‌ها در زندگی روزمره

ما می‌باشد. در پژوهش حاضر مشخص شد که مؤلفه‌های عوامل اجتماعی هر کدام سهمی در میزان گرایش افراد مطالعه شده نسبت به استفاده از اینترنت را دارا می‌باشند؛ اما میزان این سهم بیشتر حول مقیاس‌های متوسط می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عواملی غیر از عوامل اجتماعی در اولویت اول تعیین کننده در دسترس بودن شبکه‌های مجازی و نوع استفاده از آن‌ها می‌باشد. در مراحل بعدی است عوامل اجتماعی تعیین کننده میزان و نوع استفاده از این شبکه‌های مجازی است. با توجه به اینکه در شبکه‌های مجازی اطلاعات و ارتباطات بین افراد مهم‌ترین هدف و مشخصه به حساب می‌آید، در نتیجه شناخت و بررسی عوامل گوناگون اجتماعی بین اعضای این شبکه‌های مجازی مهم و ضروری به نظر می‌رسد. عوامل اجتماعی که دسترسی اعضای شبکه را به منابع و حمایت‌های موجود در شبکه تسهیل نموده و شرایط ارتباطات بین آن‌ها را بهتر فراهم می‌کند؛ در نتیجه در پژوهش حاضر وضعیت هر یک از مؤلفه‌های عوامل اجتماعی در گرایش به شبکه‌های مجازی مشخص و مورد ارزیابی قرار گرفت. بنابراین با توجه به اینکه اینترنت از یک سو آگاهی‌های افراد را افزایش می‌دهد و از سوی دیگر آن‌ها را در مناسبات دلخواه درگیر می‌کند و از آنجایی که فضای عمومی شهری برای گفتگو به ندرت وجود دارد، در نتیجه فضای مجازی به عرصه‌ای برای گفتگو و تبادل اطلاعات تبدیل شده است. لذا مؤلفه‌های اجتماعی تعیین کننده میزان گرایش افراد به شبکه‌های مجازی است.

در پژوهش مشخص شد که عوامل اجتماعی در گرایش به شبکه‌های مجازی مؤثر است. بنابراین پیشنهاد می‌شود جهت استفاده صحیح و بهینه از شبکه‌های مجازی، ابعاد گوناگون اجتماعی نیز در راستای آن بازتعریف و هدایت شود.

همان‌طور که تعهد اجتماعی تأثیر مهمی در گرایش دانشجویان به شبکه‌های مجازی دارد، بنابراین پیشنهاد می‌شود که جهت حمایت از اصالت اجتماعی و آگاهی دانشجویان از معذلات آسیب‌های اینترنتی کلاس‌ها و سمینارهایی در این خصوص در دانشگاه‌ها برگزار شود. ترغیب صاحب‌نظران و مجریان به همکاری با محققان در اجرای تحقیقات علمی مرتبط با فضاهاى مجازی و عوامل اجتماعی.

منابع

- ارجمند سیاهپوش، اسحق. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین جوانان ۳۰-۲۰ سال شهر اندیمشک، فصلنامه توسعه اجتماعی، دوره ۱۴، شماره ۱، صص ۱۴۹-۱۷۴.
- استونز، راب. (۱۳۷۹). متفکران بزرگ جامعه شناسی، ترجمه‌ی مهرداد میردامادی، تهران: نشر مرکز.
- پورنقدی بهزاد، نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در نظم و امنیت استان خراسان شمالی، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، سال اول، شماره اول، ۱۳۹۳، صص ۶۹-۹۰.

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه خوارزمی به استفاده از شبکه‌های ...

- جعفری، علی. (۱۳۹۵). آسیب‌های ناشی از عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی در بین نوجوانان و جوانان شهر اردبیل، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، سال بیست و سوم، شماره ۳ (پیاپی ۸۷)، صص ۱۸۰-۱۵۹.
- جعفری، علی و فتحی جیب. (۱۳۹۶). رابطه مصرف رسانه‌ای با تغییر سبک زندگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، سال سوم، شماره ۹، صص ۲۵۵-۲۲۱.
- جوادی‌نیا، سید علیرضا؛ عرفانیان، مرتضی؛ عابدینی، محمدرضا؛ عسکری، مجید؛ عباسی، علی و بیجاری، بیتا. (۱۳۹۲). الگوی استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، فصلنامه طب و تزکیه، دوره ۲۲، شماره ۲، صفحه ۳۹ تا ۴۴.
- حسونود عموزاده، مهدی؛ حسونود عموزاده، مسعود؛ حسونود عموزاده، علی و امامی، هادی. (۱۳۹۰). بررسی تاثیر اینترنت بر تغییر هویت دانشجویان دانشگاه ایلام، همایش هجوم خاموش.
- رضوی‌زاده، سید نورالدین و عبدالملکی، پروانه. (۱۳۹۹). نقش عوامل روان‌شناختی در گرایش دانشجویان به فضای مجازی، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، دوره ۶، شماره ۲۳، صص ۹۱-۱۱۴.
- سلطانی فر، محمد. (۱۳۹۱). دیپلماسی عمومی نوین و روابط عمومی الکترونیک، تهران: انتشارات سیمای شرق.
- صبوری خسروشاهی، حبیب و آذرگون، نسرین. (۱۳۹۲). تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیس بوک) بر هویت اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی)، فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، سال هشتم، شماره بیست و یکم، تابستان ۱۳، صص ۱-۱۷.
- فیاض‌بخش، احمد؛ راضیه، خواجه‌کاملی؛ مرضیه، سلیمانی‌نژاد؛ فاطمه، رحیمی، لیلا؛ جهانگیری، سمانه حیدری و شمس، محسن. (۱۳۹۰). استفاده از اینترنت و سلامت در دانشجویان: بررسی آگاهی، نگرش، و سبک زندگی مرتبط با اینترنت. مجله پژوهشی حکیم، ۱۴ (۲): ۹۶-۱۰۵.
- کاستلز، مانوئل. (۲۰۱۲). عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ و ظهور جامعه شبکه‌ای، ترجمه‌ی علیقلیان، احمد، تهران: انتشارات گام نو.
- کاستلز، مانوئل. (۱۳۸۱). عصر اطلاعات، جلد دوم. ترجمه‌ی حسن چاوشیان، تهران: طرح نو.
- کرایب، یان. (۱۳۸۱). نظریه اجتماعی مدرن از پارسونز تا هابرماس، ترجمه‌ی عباس مخبر، تهران: نشر آگه.
- کریمیان، کبری؛ پارسامهر، مهربان و افشانی، سیدرضا. (۱۳۹۶). بررسی جامعه‌شناختی عوامل مرتبط با گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دختر شهر شهرکرد)، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، دوره ۳، شماره ۱۰، صص ۱۷۲-۲۱۱.
- مرادی، شهاب؛ رجب پور، مجتبی؛ کیان ارثی، فرحناز؛ حاجلو، نادر و رادبخش، ناهید. (۱۳۹۳). انگیزه‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال چهارم، شماره اول، صص ۹۵-۱۱۷.

- معمار، ثریا؛ عدلی پور، صمد و خاکسار، فائزه. (۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی مجازی و بحران هویت (با تأکید بر بحران هویتی ایران)، شبکه‌های اجتماعی مجازی و بحران هویت) با تأکید بر بحران، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره اول، شماره ۴، صص ۱۷۱-۱۱۱.

- Bijari Bita, Seyed Alireza Javadinia, Morteza Erfanian, Mohammad Reza Abedini, Ali Abassi, (2013). The Impact of Virtual Social Networks on Students' Academic Achievement in Birjand University of Medical Sciences in East Iran. *Social and Behavioral Sciences*, Volume 83, Pages 103-106.

- Boyd d and Ellison N (2007) Social network sites: Definition, history, andh scholarship. *Journal of Computer-mediated Communication* 13: 210-230.

- Cheung, Christy M.K., Pui-Yee Chiu, Matthew K.O. Lee. (2011). Online social networks: Why do students use facebook?, *Computers in Human Behavior*, Volume 27, Issue 4, Pages 1337-1343.

- Ellison NB, Lampe C, & Steinfield C. (2009). Feature Social network sites and society: current trends and future possibilities. *Interactions*, 209. 16(1): p. 6-9.

- Farahani HA, Kazemi Z, Aghamohamadi S, Bakhtiarvand F & Ansari M. (2011). Examining mental health indices in students using Facebook in Iran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*,. 28: p. 811-814.

- Kim Yoojung, Dongyoung Sohn, Sejung Marina Choi. (2011). Cultural difference in motivations for using social network sites: A comparative study of American and Korean college students, *Computers in Human Behavior*, Volume 27, Issue 1, Pages 365-372.

- Kirschner PA & Karpinski AC. (2010). Facebook ® and academic performance. *Computers in Human Behavior*. 26(6): p. 1237-1245.

- Madge, Clare; Meek, Julia; Wellens, Jane; Hooley, Tristram. (2009), "Facebook," *Social Integration and Informal Learning at University: "It Is More for Socialising and Talking to Friends about Work than for Actually Doing Work"*, *Learning, Media and Technology*, v34 n2 p141-155.

- Mazer, J. P., Murphy, R. E., & Simonds, C. J. (2009). The effects of teacher selfdisclosure via facebook on teacher credibility. *Learning, Media and Technology*, 34(2), 175-183.

- Pempek TA, Yermolayeva YA, & Calvert SL. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3): p.227-238.

- Tiffany A. Pempek, Yevdokiya A. Yermolayeva, Sandra L. Calvert. (2009). College students' social networking experiences on Facebook, *Journal of Applied Developmental Psychology*, *Journal of Applied Developmental Psychology* 30. 227-238.

- Tuncay, N., & Uzunboylu, H. (2010). Walking in two worlds: From elearning paradise to technologically locked-in. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 5(4), 271-281.